

Milica Radosavljević

30. SALON ARHITEKTURE

Muzej primenjene umetnosti, april – maj 2008.

Izuzetno veliki broj posetilaca, kao i uvek, na otvaranju 30. Salona arhitekture u Muzeju primenjenih umetnosti u Beogradu pokazuje i dokazuje da je on bio i ostao izuzetno važan događaj za arhitekte. Likovni izraz koji prevlađuje u svim delima, sa veoma malim brojem izuzetaka, pokazuje opet da su autori, bar kada je u pitanju manifestacija spoljne likovne prepoznatljivosti “u toku” sa duhom vremena i dešavanjima na svetskoj sceni. Nema više zastarelih stereotipa i prvaziđenih formi.

Ali kada ste pokušali da proniknete u suštinu i sadržaj tog likovnog izraza i tih formi?! Najviše je objekata za kolektivno stanovanje, čiji likovni izrazi prate tekuću modu. Stameni torzo razigran metalno-staklenim zidnim platnima sa akcentom u nekoj od jarkih boja manje ili malo više uspešno artikulisanim. Ali kod dosta njih nije bio prikazan ni jedan jedini crtež, kako biste mogli da “pročitajte” sadržaj. Da li su to autori sami bili svesni da je bolje da to i ne prikažu ili

to organizatori Salona hoće da ga pretvore u slikovnicu. U svakom slučaju oni bi za to trebali da budu odgovorni. No tu sada dolazimo do same organizacije i selekcije. Ako autori treba sami da finansiraju i pripremaju svoje eksponate onda kako da im se mešate u njihovo “vlasništvo”. Žiri nažalost nema prilike da vidi zgrade koje vrednuje pa je primoran da odluke donosi na osnovu tih i takvih eksponata. Zbog toga su one dosad često bile dovođene u pitanje i zbog toga su mnogi odustajali od učešća na Salonu, što je naravno dovelo u pitanje njegovu ulogu sudije u vrednovanju objekata. Salon je navodno žirirana izložba, ali opet plaćena kotizacija to dovodi u pitanje. Jer, šta je razlog da se u katalogima nađu isti objekti na dva uzastopna salona. Ovoga puta ih je nekoliko. Ili da se u selekciji nađu enterijeri na granici, ili preko granice kiča. Ovoga puta ih je zaista suviše. Da li je razlog tome želja da se naprave nepotrebno luksuzani i obimni katalogi sa tekstovima kojima u njemu nije mesto, da bi se ostavio trag koji samu izložbu čini značajnijom nego što jeste? Pored već navedene grupe stambenih objekata, karakteristična je druga grupa objekata koja treba da naglasi korporativni identitet investitora. Kod njih je karakterističan, po pravilu, miran i ravan torzo najčešće u staklu i metalu sa naglašenim akcentom u formi i boji nad kojim se vije logo investitora. I to su zadaci kod kojih autor samo treba da ispoštuje i realizuje zadatak matricu. To kao pristup je sasvim legitimno i neophodno u svetu market-

inga. Ali tu od autorstva i istraživanja sadržaja nema skoro ništa. U tom smislu je naročito indikativan primer objekata Idea super i Idea ekstra koje su radili različiti autori a izgledaju kao jedan te isti objekat. Objekti koji iskaču iz ove sistematizacije su hotel Holidej in i ekspo centar arhitekta Vladimira Lojanice Sportska dvorana u Podgorici arhitekta Vlade Slavice, Dušana Popovića i Aleksandra Aleksića i donekle Metals banka bračnog para Marušić ne samo zbog drugačijih zadataka već i zbog samih rezultata. Sportska dvorana u Podgorici je hendikepirana nedovoljno dobrom fotodokumentacijom i nemogućnošću da se vidi u živo od strane žirija a hotel Holidej in već dobijenom nagradom. Jer, kao da i članovi žirija žele svake godine da pokažu da su iznad nekih već donesenih sudova kroz sada već brojne arhitektonske nagrade pa zaobilaze sve na šta su neka priznanja skrenula pažnju Tu je najupečatljiviji promašaj sa nagradom ofarbanom prostoru na pristaništu, kada je u konkurenciji bila i Beogradska arena. Dogradnja Gradske tržnice u Banja Luci arhitekata Branislava Stojanovića i Dalibora Bjelice privlači pažnju merom i skrupuloznošću sa kojim je poštovano zatečeno i dograđeno i formirano novo. Za razliku od beogradske pijace Zeleni venac koja je rekonstruisana a sada sablasno prazna. U poplavi priznanja koje Salon bezrazložno dodeljuje (verovatno da bi privukao što veći broj učesnika i skupio što više para) takvi objekti ne bi smeli da ostanu bar bez tih priznanja. Zanimljiva je još jedna pojava. Osvedočeni autori odustaju često od daljeg učestvovanja da ne bi doveli u pitanje sebe i svoj kredibilitet pogrešnim odlukama žirija. Tu je svakako izuzetak akademik arhitekta Branislav Mitrović. On i dalje učestvuje i na izložbama i na konkursima i treba mu za to odati priznanje jer to je dug našoj kulturi u današnjem vremenu. Ovoga puta je ostao bez priznanja iako njegova porodična kuća (kao i zanimljiva dogradnja Maše Bratuše i Džona Ruanea) koju je izložio jeste opet korak ispred svih ne samo u oblasti kuća za jednu porodicu. Valda je žiri mislio "pa dosta je njemu nagrada". Posle dugo vremena pojavio se na sceni Salona i arhitekta Predrag Cagić koji je pokazao, naročito u organizaciji stambenih jedinica, da je poznata beogradska škola stanovanja imala i još uvek ima šta da kaže. Odluka žirija da Gran pri dodeli objektu socijalnog stanovanja arhitekata

Zorana Abadića i Dušana Milovanovića pokazuje da su uočili i da su spremni da uoče sam smisao i suštinu koji su polazište svake vredne arhitekture i da traže prave vrednosti a ne samo arhitekturu kao statusni simbol investitora. I kao i uvek i svugde to se često nalazi baš u oblasti socijalnog stanovanja. (Setimo sa samo nagrade Žanu Nuvelu na istu temu na Bijenalu u Venciji Masimilijana Fuskasa). Međutim kod ovog objekta na 30. Salonu ono što je suštinsko začinjeno je i onim što je "u modi". Naime još pre koju godinu, o tome su nas naravno kao i uvek iz druge ruke, obavestili hrvatski arhitekti na Salonu. Radi se o stamenom torzu sa uokvirenim prozorima, bilo da su horizontalni ili vertikalni, ponegde sa poremećenim redom ili asimetrijom, koji asocira na socijalističke kazamate. I to je već prešlo u pravu modu i to ne od skoro. Čak se proširilo i na drugi tip objekata kao što je Tekstil u Užicu stim što su prozori ovoga puta bar okrugli. Ako sadržaj nije kliše onda je to forma. U, kao što je već rečeno, u slaboj selekciji enterijera nagrada je dodeljena enterijeru arhitekata Đorđa Geca, Daniele Stanković i Nevene Stojović koji pokazuje da je enterijer arhitektura unutrašnjeg prostora a ne dekoracija. Prepoznaje se rukopis arhitekta Geca još od vremena kada je realizovao kafe kod Osme beogradske gimnazije. Pročišćeno, elegantno, smireno i smisleno. Za neke enterijere je nedopustivo da su se našli na Salonu.

Primetno je da organizatori Salona pokušavaju da učine ovaj Salon međunarodnim pa uvek dobije nagradu neko iz međunarodne selekcije kako bi ohrabрили buduće učesnike. A oni uglavnom i dolaze samo po to-nagradu. Hvala bogu ovoga puta to nije bio slučaj!

Inače bilo je tu raznih pojava u autorskim stavovima. Očak bauhausovskih, preko visoke tehnologije, i "štoseva" sa linijom na prelomljenoj fasadi, do igrarije sa otvorima na čudno prilepljenim kalkanskim zidovima i novih objekata koji liče na divlje nadograđene i onih koje bi Kurt Forster mogao da stavi u selekciju koje je na Bijenalu u Veneciji nazvao "surfejsis". No ipak malo je onih sa onim "sirovim" likovnim izrazima što možemo da zahvalimo novoj generaciji koja je svoju likovnost formirala na kultivisanijoj matrici. Ali, nedostaje poniranje ispod površine spoljnje manifestacije prepoznatljive likovnosti.